

Uwagi do aktualizacji PGO dla Opola

*Tomasz Wollny
STE-Silesia.org
- Projekt Opole -
30.03.2009*

Dane odniesienia

Stowarzyszenie Technologii Ekologicznych SILESIA¹ jako jeden z projektów na rok 2009 postawiło sobie za cel monitoring prac nad aktualizacją Wojewódzkiego i miejskiego Planu Gospodarki dla Opola w celu zapewnienia:

1. Zgodności w/w planów z dyrektywami unijnymi, w szczególności z dyrektywą składowi skową 1999/31/EU oraz dyrektywą opakowaniową 94/62/EU
2. Zgodności planów z obowiązującym prawem krajowym, w szczególności z Ustawą o odpadach oraz Rozporządzeniem Ministra Gospodarki 2005.186.1553 z późniejszymi zmianami (2007)
3. Korelacji wojewódzkiego i miejskiego PGO dla Opola z innymi strategiami miejskimi i wojewódzkimi (bioenergetyka, rewitalizacja, walka z kryzysem gospodarczym, poligeneracja kędzierzyńska, inne inwestycje wielkoprzemysłowe)
4. Perspektywiczność PGO w kontekście planowanych zmian w krajowym prawie odpadowym (pakiet ustaw „Ustawa o odpadach komunalnych”)
5. Perspektywiczność PGO w kontekście planowanych dyrektyw unijnych (Zielona Księga o Biodopadach z 3.12.2008, Dyrektywa RES, Dyrektywa o biodopadach, Nowa dyrektywa ramowa o odpadach z 22.11.2008 nr 2008/98/EU, Dyrektywa o normach emisyjnych z instalacji - nowa definicja BAT/BREF)

Nasze Stowarzyszenie już dwukrotnie brało udział w konsultacjach społecznych w sprawie aktualizacji miejskiego PGO dla Opola. Wymienić należy:

- Korespondencję listową w sprawie PGO kierowaną do Prezydenta Miasta Opola oraz Wydziału Ochrony Środowiska Miasta w marcu i maju 2008 roku.
- Spotkanie w siedzibie firmy Atmoterm SA przy ulicy Łangowskiego w Opolu w sprawie omówienia naszych uwag skierowanych bezpośrednio do autorów aktualizacji PGO.
- Nasze pisemne uwagi do aktualizacji PGO w trakcie styczniowych konsultacji społecznych z dnia 31.01.2009 - <http://ste-silesia.org/PGO/opinia20090131.pdf>
- Spotkanie z Prezydentem Ciepłym oraz Dyrektorem Rabiegią w obecności przedstawicieli Zakładu Komunalnego w Opolu i firmy Atmoterm SA w ratuszu w dniu 19.03.2009 w sprawie aktualizacji PGO dla Opola.

Z tego powodu poniższe uwagi będą miały charakter podsumowujący wcześniejsze ustalenia, fakty i rozmowy. Wnioskujemy o dołączenie naszych uwag z 31.1.2009 roku jako załącznika do niniejszego

¹ Prezentacja w internecie: <http://ste-silesia.org>

pisma. Prosimy też aktorów aktualizacji PGO, firmę Atmoterm SA o dołączenia naszej korespondencji z sierpnia 2008 roku (nasze pytania i uwagi w punktach wraz z odpowiedzią autorów) jako załącznika do uwag.

Skupiliśmy się na analizie następujących dokumentów:

1. Projekt aktualizacji PGO dla M. Opola² z grudnia 2008 roku
2. Projekt aktualizacji PGO dla M. Opola³ z lutego 2009 roku
3. Sprawozdanie z realizacji „Programu ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla miasta Opola”⁴ za lata 2004-2006
4. Lidia Sieja „Charakterystyka odpadów komunalnych na podstawie badań w wybranych miastach Polski”⁵ IETU Katowice
5. „Opinia do aktualizacji PGO dla Opola”⁶, STE-Silesia.org 2009

Ilość odpadów wyprodukowanych w Opolu, morfologia odpadów

Plan Gospodarki Odpadami jest ważnym dokumentem strategicznym, który ma istotny wpływ na przyszłą politykę inwestycyjną związaną z przemysłem zagospodarowania odpadów oraz na zabezpieczenie mieszkańców w kwestii odbioru i utylizacji odpadów komunalnych. Dokument ten jest i będzie brany pod uwagę zarówno przez potencjalnych inwestorów, chcących robić interesy na odpadach w regionie jak i przez kontrolne lub doradcze instytucje europejskie typu JASPERS, w celu określenia zgodności wnioskowanej o dofinansowanie inwestycji ze strategiami Wspólnoty.

Tymczasem, jak wynika ze wszystkich (czerwcowej, grudniowej i lutowej) projektów aktualizacji PGO nie wiadomo, ile tak naprawdę jest odpadów (325 – 424 kg/mieszkańca/rok) ani skąd pochodzą (odpady miejskie czy z terenów gmin podopolskich?) . Nie jest znana także ich morfologia związana z bardzo ważnym parametrem ilości odpadów ulegających biodegradacji w ogólnym strumieniu odpadów kierowanych na składowisko (29-57% sumy wagowej odpadów)/PGO str. 20/.

Bez tych danych nikt **nie jest w stanie wyliczyć**, czy Opole spełni wymagania art.5 dyrektywy 1999/31/EU, który do 31.07.2010 roku (wg analogicznego art. 16a ust. 4 Ustawy o odpadach do 31.12.2010) zezwala na składowanie maksymalnie 75% ilości odpadów ulegających biodegradacji, jakie były składowane w roku 1995.

Braki w morfologii czy bilansowaniu strumienia odpadów byłyby może drugoplanowe, gdyby w każdym przypadku, niezależnie od założonej morfologii czy źródła danych o ilości o pochodzeniu odpadów Opole spełniałoby (lub analogicznie: nie spełniałoby) wymagania dyrektywy składowiskowej dla roku 2010, różniąc się jedynie nadwyżką lub luką do tych wymagań.

² <http://ste-silesia.org/opole/PGO200812.pdf>

³ <http://ste-silesia.org/opole/PGO200902.pdf>

⁴ <http://ste-silesia.org/opole/sprawozdanie2006.pdf>

⁵ http://www.ietu.katowice.pl/aktual/Debata_spoeczna/artykuly/Charakterystyka_odpadow_komunalnych_w%20miastach_Polski_OPIPO_1-2006.pdf

⁶ <http://ste-silesia.org/PGO/opinia20090131.pdf>

Jednak, jak wynika z wyliczeń autorów aktualizacji PGO /PGO rozdz. 4 str. 56-58/ od swoistej, **kreatywnej „inżynierii bilansowej”** zależy to, czy Opole w roku 2010 spełni wymagania w/w dyrektywy czy też nie, wskazując jednocześnie, że w roku 2013 (wymagana redukcja o 50% w stosunku do roku 1995) wymagania te nie będą spełnione w żadnym wypadku.

Oznacza to, że aktualizowany PGO nie wypełni swojej podstawowej roli, jaka jest celem stworzenia tego dokumentu: nie odpowie na pytanie, czy Miasto Opole wypełni unijne dyrektywy w sprawie odpadów czy też nie. Podobnie niemożliwe będzie sprawdzenie, czy i na ile dokument ten wypełnia wytyczne PGO wyższego rzędu (WPGO Opolskie, KPGO 2010)

Z opisu aktualizacji PGO wynika, że **Zakład Komunalny** prowadzi swoistą politykę cenową, wg której odpady odbierane na bramie od odbiorców z terenu Miasta Opola przyjmowane są po niższej cenie niż odpady spoza Opola. Zauważony problem polega na tym, że odbiorem odpadów z terenu Opola i okolic zajmują się te same firmy wywozowe posiadające koncesje na więcej niż jedną gminę (Remondis, Elkom, Strach) przez co tylko od (niesprawdzalnej) deklaracji przewoźnika zależy, czy pochodzenie odpadów zostanie zapisane w bilansie odpadowym tak, jak jest w rzeczywistości.

Skutkiem jest nadpodaż odpadów „z Opola”, co powoduje wymierną stratę finansową oraz problem z ustaleniem, ile tak naprawdę odpadów produkują mieszkańcy Opola.

Problem jest poważny w obliczu wyliczenia ilości odpadów biodegradalnych, które wg dyrektywy 1999/31/EU będą mogły być składowane po roku 2011 na opolskim składowisku.

Pierwszy Krajowy Plan Gospodarki Odpadami w roku 2003 ustalił ilość odpadów ulegających biodegradacji, jaka była składowana w roku 1995 w Polsce, **na 4,380 mln Mg (=100% podstawa wyliczeń redukcji w roku 2010) z czego mieszkańcy miast produkowali 155 kg takich odpadów na osobę i rok a mieszkańcy terenów wiejskich jedynie 47kg/M/rok.**

Właściwe przyporządkowanie odpadów do terenów miejskich lub wiejskich jest niezbędne do prawidłowego wyliczenia ilości odpadów ulegających biodegradacji, które będą mogły być składowane w Opolu po roku 2011 bez groźby obciążania unijnymi sankcjami.

Wg naszych wyliczeń, zaprezentowanych w uwagach w trakcie styczniowych konsultacji społecznych ilość odpadów, jakie trafiają do Opola **z siedmiu gmin powiatu ziemskiego** nie posiadających własnych składowisk, **wynosi ok. 14 tys. Mg rocznie.** W roku 1995 Opole zamieszkiwało 130 tys mieszkańców, dla gmin przysyłających odpady do Opola założyliśmy liczbę ludności na poziomie 55 tys. osób.

W ten sposób **ilość odpadów biodegradalnych** wyprodukowanych wg metodologii KPGO w roku 1995 (=100%) wynosi:

$130\ 000 \times 0,155\ \text{Mg} = 20\ 150\ \text{Mg}$ dla mieszkańców Opola
 $55\ 000 \times 0,047\ \text{Mg} = 2585\ \text{Mg}$ dla terenów powiatu ziemskiego

W sumie 22 735 tys. Mg (100%)

Odpowiednio w roku 2010 możemy składować maksymalnie **75% tej ilości, czyli 17051 Mg odpadów biodegradalnych.**

Tyle możemy składować. A ile tak naprawdę A.D. 2009 produkujemy odpadów „Bio”?

Nie znamy dokładnej ilości odpadów biodegradalnych w strumieniu odpadów trafiających na składowisko przy ulicy Podmiejskiej. Wprawdzie w odpowiedzi na nasze uwagi w piśmie z 28 sierpnia 2008 roku autorzy projektu aktualizacji **awizowali wyniki badań morfologii** (pierwszych w historii opolskiego składowiska) **na koniec 2008 roku**, jednak w trakcie spotkania w marcu 2009 roku w ratuszu nie usłyszeliśmy nic, co by wskazywało choćby na szybkie zakończenie tych badań.

„Morfologia” ekspercka /PGO str. 20/, wg której ilość biodegradalnych w strumieniu odpadów wynosi zaledwie 29% jest wg nas niewiarygodna i niepodparta żadnymi faktami.

Wskazaliśmy na badania /IETU KATOWICE/ w 10 miastach w Polsce, w tym na terenie gminy wiejskiej w okolicach Ostrowca Świętokrzyskiego, które jednoznacznie wskazują, że ilość biodegradalnych jest o wiele wyższa, wynosząca przynajmniej 32% wagowo dla odpadów kuchennych oraz 15% dla papieru i kartonu, czyli już **ponad 47%**.

W rzeczywistości, po doliczeniu odpadów BIO w strumieniu odpadów wielkogabarytowych, frakcji drobnej (powyżej 90%) oraz biodegradowalnych tekstyliów **ilość odpadów BIO wynosi ok. 64% sumy wagowej wszystkich odpadów trafiających na składowisko w sposób nieselektywny**.

Podobne wyniki od lat prezentuje Saksonia⁷, gdzie badania morfologiczne prowadzone są rokrocznie osobno dla każdego ZZO w tym kraju związkowym. W roku 2007 średnia (dla gmin wiejskich i miejskich) ilość odpadów komunalnych w Saksonii wyniosła 332 kg na mieszkańca i rok, co prawie pokrywa się z szacunkami dla Opolszczyzny wg WPGO (325 kg/M/rok)

Badania wykazują, że odpady pozostałe wymieszane w Saksonii, które kierowane są do spalarni odpadów lub systemów mechaniczno-biologicznych posiadają 2/3 odpadów typu BIO, wielkogabarytowe do 50% takich odpadów (głównie drewno, skóra i tekstylia z mebli i ram okiennych). W ten sposób z 332 kg/M/rok saksońskich odpadów aż 210 kg, czyli 63,2% stanowią odpady ulegające biodegradacji⁸.

Dlatego w naszej opinii⁹ z 31.1.2009 roku sugerowaliśmy, by przyjąć wskaźnik KPGO, tj 57% odpadów BIO w sumie odpadów jako niezbędną, wiarygodną minimum dla wyliczeń ilości redukcji w roku 2010 w Opolu. Ta ścieżka rozumowania ma też inny argument: **skoro nie posiadamy własnych wiarygodnych badań morfologicznych dla terenów miejskich powinniśmy przejąć wskaźniki z dokumentu nadrzędnego wobec PGO, tj. KPGO2010**. Niestety, autorzy projektu aktualizacji nie skorzystali z naszych uwag, wręcz odwrotnie:

O ile na /PGO str. 58/ w wersji grudniowej (sam koniec rozdziału 4.1.2) autorzy zastrzegali się, że ich wyliczenia mają sens jedynie przy założeniu, że ilość biodegradalnych wynosi 29% to **w wersji lutowej /PGO str. 59/ już tego zapisu nie ma**. Pozostaje dla nas tajemnicą, wg jakich kryteriów ustalono, że mieszkańcy Opola produkują jedynie 29% odpadów biodegradalnych w ogólnym strumieniu odpadów. **Jaki skład chemiczny ma w takim razie pozostałe 70% opolskich odpadów?**

Po wątpliwościach dotyczących pochodzenia odpadów oraz jej morfologii **pozostaje jeszcze sprawa samej ilości odpadów**, jaka powinna być zaliczona na poczet statystycznego mieszkańca Opola. Nie możemy się zgodzić z argumentacją przedstawioną w piśmie z 28.8.2008, że widełki 325-576kg/M/rok /PGO str 19/ są „jak najbardziej dopuszczalne”, gdyż mowa tu o praktycznie 100% wzięciu w stosunku do danych z WPGO. Ilość 576kg na mieszkańca jest drastycznie zawyżona, stawałaby ona Opolan na pierwszym miejscu największych producentów odpadów w Polsce. Kwota

⁷ <http://ste-silesia.org/definicje/saksonia.pdf>

⁸ 2/3 z 130kg + 1/2 z 25 kg + 60kg papieru + 51 kg kuchennych = 210 kg/m/rok (Saksonia, rok 2007)

⁹ <http://ste-silesia.org/PGO/opinia20090131.pdf>

przejęta z WPGO jest zaś zbyt niska, gdyż wszystkie badania wskazują na niższą produkcję odpadów na terenach wiejskich w porównaniu z miastami, co przy stosunkowo wysokim odsetku ludności wiejskiej w woj. Opolskim musi być zauważone w bilansach odpadowych.

Zupełnie też pogubiliśmy się w liczbach, jakie opisują ilość odpadów składowanych na wysypisku odpadów w Opolu przy ulicy Podmiejskiej.

W tabeli /PGO str. 22/ widnieje liczba 107 tys Mg składowanych odpadów w roku 2006, w /sprawozdaniu2006/ widnieje liczba 69 tys Mg, zaś w /PGO str. 20/ przyjmuje się widełki ilości składowanych odpadów o ilościach 54 tys Mg oraz 41 tys Mg.

Pytanie: ile w takim razie odpadów produkują Opolanie i kto weźmie odpowiedzialność za różnicę pomiędzy „odpadami z Opola” a „odpadami składowanymi w Opolu”? Wg nas odpowiedzialność zawsze spoczywa na tej gminie, która pobiera „swój udział” z racji położenia instalacji utylizacji odpadów w **opłacie marszałkowskiej**, która w maksymalnie 60% przekazywana jest przez urzędy marszałkowskie tym gminom na prawach powiatu, gdzie śmieci są ostatecznie utylizowane.

W tym miejscu chcemy złożyć wniosek o zwołanie rozprawy administracyjnej z udziałem autorów projektu aktualizacji PGO, strony społecznej, Zakładu Komunalnego, firmy prowadzącej badania morfologiczne oraz Miasta Opola w celu ustalenia, ile tak naprawdę odpadów składa się w Opolu, ile z tych jest z Opola i w jaki sposób postępować ze wszystkimi odpadami trafiającymi do miasta w ten sposób, by wymagania dyrektywy 1999/31/EU były spełnione.

Wnioski oraz propozycje zagospodarowania odpadów do roku 2011

1. Istnieje realne zagrożenie niespełnienia przez Opole warunków dyrektywy składowiskowej 1999/31/EU, wg której do 31.7.2010 roku na składowisku przy ulicy Podmiejskiej może być składowane maksymalnie 75% ilości odpadów ulegających biodegradacji w stosunku do ilości z roku 1995.
2. Istnieje realne zagrożenie, że wszystkie instalacje do recyklingu i odzysku, jakie znajdują się w Opolu (BRAM, sortownia, kompostownia) nie spełnią wymagań minimalnej sprawności 50%, jaką wymagać będzie nowa "ustawa o odpadach komunalnych" oraz nowa dyrektywa unijna zmieniająca rolę BAT w ocenie środowiskowej obiektów
3. Istnieje realne zagrożenie, że po roku 2014 Opole nie spełni wymagań dyrektywy opakowaniowej 94/62/EU co do minimalnego poziomu recyklingu materiałowego opakowań jednostkowych, jakie powstają na terenie miasta.
4. Istnieje realne zagrożenie, że pasywna postępowanie władz Opola w sprawie odpadów komunalnych może doprowadzić z jednej strony do groźby sankcji unijnych spowodowanych zaniechaniem realizacji wymogów unijnych dyrektyw, z drugiej zaś Opole traci możliwość wzięcia udziału w wyścigu po olbrzymie środki unijne, jakie w ramach "listy indykatywnej" na lata 2007-2013 rozdziela Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Problematyka aktualizacji PGO dla Miasta Opola była poruszana w naszym opracowaniu w trakcie [pierwszych](#) i [drugich](#) konsultacji społecznych oraz w rozmowach bezpośrednich w

siedzibie firmy Atmoterm we wrześniu 2008 roku oraz w ratuszu na zaproszenie Prezydenta Ciepłego w dniu 19 marca 2009 roku.

Propozycje modyfikacji gospodarki odpadami do roku 2011, w celu maksymalnego **zbliżenia się** do ilości dopuszczalnej odpadów BIO wg dyrektywy 1999/31/EU opisaliśmy wstępnie w naszych uwagach w styczniu 2009 roku oraz w trakcie spotkania w ratuszu w dniu 19 marca 2009 roku:

- Jak najszybsza selektywna zbiórka **papieru** u źródła w błękitnych pojemnikach na terenie całego miasta
- Pełne wykorzystanie kompostowni przyzłowej, ale jedynie do kompostowania odpadów z parków i ogrodów lub cmentarzy (wymagane wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów zielonych na cmentarzach i targowiskach) , bez dodawania odpadów **kuchennych** zbieranych selektywnie. W przypadku wolnej mocy przerobowej selektywna zbiórka odpadów ogrodowych od właścicieli domków jednorodzinnych.
- Zaniechanie selektywnej zbiórki u źródła odpadów kuchennych (projekt z os. Malinka) bez wybudowania odpowiedniej biogazowni (suchej, hybrydowej lub klasycznej)
- Zmniejszenie wielkości włączów wrzutowych do pojemników – czym większy pojemnik tym mniejsza chęć do selektywnej zbiórki i tym mniejsza gęstość nasypowa śmieci.
- Szerokie rozpropagowanie dofinansowania kompostowników przydomowych wśród mieszkańców domków jednorodzinnych z istniejącego programu gminnego FOS.
- Rozbudowa systemu workowego w osiedlach jednorodzinnych (Remondis), specjalny edukacyjny serwis internetowy, wydanie i kolportacja kalendarza odpadowego, powrót do systemu obręczowego (osiedle Chabry , rok 2003-2004)
- Dopisanie Miasta Opola do listy indykatywnej w mrr.gov.pl , powiązanie opolskiego PGO z szerszym planem wojewódzkim (ZZO, Góraźdże, poligeneracja, bioenergetyka)

Nasze stowarzyszenie jeszcze raz **kieruje propozycję do władz Miasta Opola w celu podjęcia jak najdalej idącej współpracy w celu wypracowania poprawy systemu gospodarki odpadami dla miasta**. Chcielibyśmy też w tym miejscu podziękować pracownikom firmy Atmoterm SA za daleko posuniętą współpracę i udzieleniu wielu informacji i rad, które pomogły naszemu stowarzyszeniu (na ile to było możliwe) w ogarnięciu chaosu zwanym opolską gospodarką odpadami.